

IBDIS

We know

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SCHÖLER, LEONIE

Femei furate de istorie / Leonie Schöler ; trad. din lb. germană
și note de Irene Cristescu. - București : Bookzone, 2025

ISBN 978-630-305-519-0

I. Cristescu, Irene (trad. ; note)

821.112.2

Redactor: **Mihaela Savu**
Grafician copertă: **Teodora Savu**
Tehnoredactor: **Anca Marisac**

BEKLAUTE FRAUEN

Copyright © 2024 Penguin Verlag in der Penguin Random House
Verlagsgruppe GmbH

Neumarkter Straße 28, 81673 München

All rights reserved.

© Bookzone 2025, pentru prezenta ediție
Toate drepturile rezervate pentru limba română.
Nicio parte a acestei lucrări nu poate fi stocată
sau reprodusă fără acordul editurii.

Editura Bookzone

Șoseaua Berceni nr. 104, sector 4, București

Comenzi și informații:

Telefon: 031-433.50.68

E-mail: office@bookzone.ro

www.bookzone.ro

LEONIE SCHÖLER

FEMEI FURATE DE ISTORIE

**Eroinele invizibile
care au schimbat lumea**

*Traducere din limba germană și note
de Irene Cristescu*

Bookzone
BUCUREȘTI, 2025

CUPRINS

INTRODUCERE

11

1. (NON-)CETĂȚEANA

Peștele de la cap se împute

23

Pe baricade – femeile și Revoluțiile
de la 1848/1849

28

Cui i-e frică de bărbatul alb? „Rasa”, clasa socială și
sexul în contextul identității naționale

39

Femeile ca non-cetățene

46

2. DESTINAȚIE FINALĂ: CĂSĂTORIA

Efectul Matilda

55

Alianțe inegale, între cooperare și exploatare

58

Până când moartea vă va despărți sau ce s-a întâmplat
cu rezistența?

69

O breșă în sistem: de ce nu merită să te căsătorești
dacă ești femeie

78

3. „ARTIST” ESTE UN CUVÂNT DE GEN MASCULIN

În numele Tatălui și al Fiului: femeile ca angajate ale
 familiei

93

Genii celebre și colaboratoarele lor secrete

111

Sărutul muzei sau: pot femeile să facă artă?

128

4. NE-DISTINSE

Prestigiu și putere: de ce nu a primit Rosalind Franklin
 Premiul Nobel

145

Cum să devii invizibilă: de ce nu a primit Lise Meitner
 Premiul Nobel

166

Jocuri de putere: de ce nu a primit Jocelyn Bell Premiul
 Nobel

180

O chestiune de segregare a sexelor

196

5. REZISTENȚA

Amazoane însetate de sânge sau frica de femeile care
 luptă

211

Curvele roșii, cocotele soldaților și prostituatele de pe
 linia frontului: femeile pe timp de război

217

Cultura memoriei este politică a identității

231

Cui servește feminismul *alb*?

240

6. UITATE ȘI DISPĂRUTE

Niciodată auzite: femeile din spatele unor pseudonime
 masculine

251

Goethe, Lessing, Brecht și toți ceilalți: educația este
albă și de sex masculin

258

Niciodată văzute: fenomenul „femeii redescoperite”

268

O căutare pe Google după termenul „CEO”:
 de ce algoritmi gândesc masculin

279

CUVÂNT DE ÎNCHEIERE

293

Mulțumiri

299

Note

301

Recomandări de lectură

351

Index de nume

353

(NON-)CETĂȚEANĂ

*„Bărbate, ești tu oare capabil să fii drept?
O femeie te întreabă asta. Măcar de acest drept
tu nu o poți văduvi. Spune-mi, cine ți-a dat ție
puterea suverană să îmi oprimi genul?”¹*

OLYMPE DE GOUGES, FILOZOAFĂ FRANCEZĂ, 1791, ÎN
DECLARAȚIA PRIVIND DREPTURILE FEMEII ȘI ALE FEMEII
CETĂȚEAN

Peștele de la cap se impute

În dimineața ploioasă a zilei de 5 octombrie 1789, străzile Parisului răsunau de un strigăt tulburător: „La Versailles e ospăț, iar Parisul moare de foame!”² Mii de femei – muncitoare și vânzătoare din piețe – s-au adunat în fața primăriei, înarmate cu cuțite de bucătărie și țepușe improvizate, hotărâte să-și facă auzită vocea³,perate din cauza șomajului tot mai accentuat și a creșterii nemiloase a prețurilor.⁴ Pe deasupra, din cauza penuriei de cereale, regele decretase să nu se mai vândă deloc pâine – în timp ce el însuși nu ducea lipsă de nimic și o ținea numai într-o petrecere!⁵ Protestatarele au luat-o, așadar, pe jos spre Curtea de la Versailles, pentru a-l înfrunța pe regele Ludovic al XVI-lea. În timpul Revoluției Franceze, starea de spirit a populației era într-atât de tensionată, încât

până și unele femei din burghezie, dar și insurgenți din Garda Națională s-au alăturat marșului de protest care a durat șase ore. Așa că, atunci când regele le-a întâmpinat la castelul său și le-a asigurat că va reduce prețul pâinii, femeile, încurajate de numărul lor mare, au refuzat să se retragă imediat. În schimb, l-au constrâns pe Ludovic al XVI-lea să semneze, în sfârșit, două documente importante, adoptate cu luni în urmă de Adunarea Națională, constituită în iulie 1789: Declarația Drepturilor Omului și actul de abolire a privilegiilor nobilimii.⁶ După ore întregi de proteste, care s-au prelungit până în zorii următoarei zile, Ludovic al XVI-lea a semnat. Această realizare a fost într-atât de importantă pentru Revoluție, încât până și autoritățile municipale din Paris, precum și membrii Adunării Naționale au pornit către Versailles pentru a-și susține ultima revendicare: regele trebuia să se mute în oraș împreună cu soția și cu fiul său, astfel încât familia regală să fie în imediata proximitate a populației înfierbântate. Lungul alai a pornit în zori înapoi spre Paris, scandând, de această dată: „Îi aducem pe brutar, pe nevasta și pe fiul lui!”⁷

Dez-împuternicirea nobilimii, abolirea sistemului feudal și declarația drepturilor omului: acestea sunt, pe scurt, realizările Revoluției Franceze. Marșul femeilor spre Versailles a avut, așadar, un rol decisiv, prin semnarea Declarației Drepturilor Omului și desființarea monarhiei. Iată cum femeile nu doar că au participat la evenimente – așa cum au făcut-o, de altfel, în multe alte momente revoluționare –, ci au fost și o reală forță motrice a acestora. În consecință, protestatările au fost aplaudate și onorate public în zilele și săptămânile care au urmat, fiind considerate adevărate eroine ale Revoluției. Mai mult, ele au dobândit pentru întâia oară dreptul de a participa la Adunarea Națională și, pentru scurt timp, dreptul de a lua cuvântul la lucrările oficiale ale

acesteia – ceva de neînchipuit! Totuși, în ciuda faptului că femeile care au participat la așa-numitul „Marș al Pâinii” au reușit să obțină într-o singură zi și jumătate mai mult decât o făcuseră mulți mari revoluționari într-un deceniu, protestul nu le-a adus nicio victorie politică pe termen lung. Încă de pe timpul vieții lor, aceste femei și eforturile lor au fost ridiculizate. Li s-a spus *poissardes* – „precupețele” –, o aluzie de prost gust la faptul că erau vânzătoare la piață, unele fiind chiar obligate să practice prostituția în săptămânile de mare foamete. Femei, muncitoare și prostituate ca lideri ai Revoluției – aceasta nu era, desigur, imaginea pe care dorea să și-o formeze niciun francez respectabil. Deși existau o sumedenie de tabere politice diferite, politicienii, jurnaliștii, revoluționarii și membrii burgheziei din Adunarea Națională au căzut foarte repede de acord asupra unui lucru: Revoluția nu trebuia lăsată pe mâna femeilor din piață! În proaspăt semnata Declarație a Drepturilor Omului se spunea: „Oamenii se nasc și rămân liberi și egali în drepturi.”⁸ În curând însă, mulți dintre bărbații influenți au fost deranjați de femeile și de plebea care își cereau dreptul la un cuvânt de spus în politică. Prin urmare, evenimentele din ziua de 5 octombrie au fost rapid redefinite în rapoarte și ilustrații. Burghezia s-a erijat în lider, în timp ce *poissardes* au fost rescrise ca simple membre ale proletariatului, ușor de instigat, care s-au raliat la eforturile sale. Mai mult, au fost date chiar drept exemplu negativ pentru sexul feminin, fiind insultate în discursuri, articole de ziar și poezii, pe motiv că ar fi fost imorale.⁹ Campania a avut mare succes, la scurtă vreme după aceea, accesul femeilor la evenimentele publice fiind din nou restricționat. Toate asociațiile femeilor au fost interzise, iar militantele rebele pentru drepturile femeilor au fost trimise la închisoare sau direct pe eșafod. Aleluia! Revoluția era din nou a bărbaților!

Imaginea marilor bărbați ai Revoluției Franceze și a realizărilor acestora pentru umanitate s-a tot șubrețit în ultimii ani – și pe bună dreptate! Pentru că Revoluția nu a fost o victorie pentru întreaga omenire, ci doar pentru câțiva care, după răsturnarea nobilimii, s-au auto-proclamat noua elită conducătoare. Declarația Drepturilor Omului nu se aplica femeilor, minorităților etnice sau proletariatului, ci doar bărbaților *albi* din clasa burgheză. Povestea precupețelor ne arată cât se poate de clar cum, la începutul Revoluției, muncitoarele au fost binevenite în rândul revoluționarilor, dar când și-au revendicat drepturi egale, li s-a interzis prin lege contribuția la viața publică. Și pentru că se aflau într-o relație de dependență economică față de burghezie și nu aveau posibilitatea să se facă auzite în mod sistematic și pe o perioadă mai lungă, acestea au tras paiul mai scurt în această luptă politică pentru putere. Totodată, s-a întâmplat – și nu de puține ori – ca și strădaniile femeilor burgheze în sensul dobândirii de drepturi egale cu bărbații din aceeași clasă socială să se soldeze cu un final tragic. Despre Madame Roland*, bunăoară, care luase parte în mod regulat la ședințele Adunării Naționale și era celebră pentru saloanele ei literare, se spunea că:

„Doamna Roland [...] era un monstru în toate privințele. Era mamă, dar și-a nesocotit firea, încercând să se ridice deasupra ei. Dorința de a fi o savantă a făcut-o să uite virtuțile sexului ei, iar această uitare mereu periculoasă a făcut-o să sfârșească, în cele din urmă, pe eșafod.”¹⁰

Și cea care a rămas până astăzi cea mai cunoscută militantă pentru drepturile femeilor din vremea

* Marie-Jeanne „Manon” Roland de la Platière (1754–1793), cunoscută mai ales sub numele de „Madame Roland”, a fost o revoluționară, personalitate mondenă și scriitoare franceză.

Revoluției Franceze, Olympe de Gouges*, a fost executată. În 1791, ea a elaborat Declarația drepturilor femeii și cetățenei, cerând să fie inclusă în Declarația Drepturilor Omului: „Femeia se naște liberă și egală în drepturi cu bărbatul.”¹¹ Din păcate, acest lucru nu s-a întâmplat. În schimb, doi ani mai târziu, a fost ghilotinată, fapt comentat în presă după cum urmează:

„A vrut să fie om de stat și, după cum se pare, legea a pedepsit-o pe această conspiratoare pentru că a uitat de virtuțile propriului sex.”¹²

Sigur că atât bărbați, cât și femei au fost prigoniți și executați între anii 1792 și 1794, fiind acuzați că erau „dușmani ai revoluției”. Felul în care aceste persoane au fost însă judecate public a fost foarte diferit, în funcție de sex. În timp ce bărbații erau trași la răspundere pentru faptele lor politice, femeile erau condamnate în primul rând pentru că nu își îndepliniseră rolul „natural” de gospodină și de mame. Aceste femei au fost etichetate drept „furii”¹³, iar prostul lor renume a dăinuit de-a lungul secolelor. Oricât de misogine ar fi aceste citate, printre rânduri se poate ghici un adevăr nespus: femeile influente politic sau social în trecut au fost denigrate și apoi uitate. Mai concret, acest lucru înseamnă că:

1. Cele mai multe femei care au avut sau au încercat să aibă o contribuție semnificativă în timpul vieții lor au fost uitate.
2. Dacă numele lor au fost uitate, atunci și contribuția lor a fost uitată sau a fost atribuită bărbaților.

* Olympe de Gouges (1748–1793), dramaturgă și activistă franceză, cunoscută în special pentru Declarația drepturilor femeii și cetățenei și pentru alte scrieri pe tema drepturilor femeilor și abolirii sclaviei.

3. Dacă totuși o femeie a reușit să rămână în istorie, de cele mai multe ori s-a ajuns să se discute mai mult despre personalitatea și stilul ei de viață decât despre realizările ei.
4. Atunci când se vorbește despre firea sau stilul de viață al unei femei, acest lucru se face în contextul sexului ei și analizând măsura în care ea se conformează – sau nu – acestuia.

Dragi cititori ai acestei cărți, vă invit să rețineți aceste fraze. Folosiți un semn de carte sau un marker pentru a le sublinia, fiindcă ele ne vor însoți de-a lungul tuturor capitolelor care urmează. Fiecare persoană a cărei poveste o veți citi aici le va contrazice. Și nu mă refer doar la femeile menționate explicit în paginile acestui volum. Dacă ne oprim asupra primelor două afirmații, vom observa că multe femei rămân anonime, acestea fiind menționate doar ca numere, statistici sau grupuri. Despre Olympe de Gouges aș putea scrie o întreagă carte separată, însă numele femeilor *poissardes* nu ne sunt cunoscute. Același lucru este valabil și în privința Revoluțiilor de la 1848/1849 din Europa. Zeci de mii de femei au luptat, fiecare în felul său, visând nu doar la eliberarea stărilor sociale, ci și la cea a genului căruia îi aparțineau. Haideti să vedem ce au reușit să facă, câtă recunoaștere au primit și în ce măsură numele lor s-au păstrat în memoria colectivă.

Pe baricade — femeile și Revoluțiile de la 1848/1849

Când, în 1848, scânteia revoluției a aprins o mare parte a Europei, iar baricadele se înălțau în mai toate marile orașe, tânărul avocat și activist pentru drepturile omului Gyula Sárossy a considerat că este de datoria sa

să lupte. Cu mult înainte de a se naște, patria sa, Ungaria, fusese anexată Imperiului Austriac, ceea ce privea partea slavă a populației de orice drept de participare la viața politică. Acum venise însă vremea revoltei! Pentru a răsturna coroana habsburgică și a reda autonomia țărilor răsăritene, Gyula s-a înrolat voluntar în armata maghiară. El a fost încadrat în Batalionul 27 și staționat în vestul României, în orașul Oradea.¹⁴ Luptele care s-au dat acolo au fost acerbe, dar Gyula a înfruntat trupele imperiale cu curaj, demonstrând o măiestrie remarcabilă în mânăuirea sabiei. Astfel, el a avansat rapid în ierarhia militară, fiind promovat la gradul de sergent după doar câteva săptămâni, ceea ce i-a permis să își comande propria trupă.¹⁵ În timpul unei misiuni, Gyula Sárossy a fost însă grav rănit, fiind înjunghiat de două ori în piept și ciuruit de șrapnel pe spate. Camarazii săi l-au dus repede la spitalul de campanie, unde medicii au reușit să îi salveze viața. I-au scos cât de mult șrapnel au putut, i-au cusut rănilor și... să vezi și să nu crezi: Gyula, cel din fața lor, nu era bărbat!

De fapt, Gyula Sárossy era bărbat și chiar existase cu adevărat. Persoana care pornise la luptă sub numele lui nu era însă Gyula, care murise de tânăr, cu câteva luni înainte de izbucnirea revoluțiilor. El nu lăsase prea multe în urmă: o mică sumă de bani, actele de identitate și pe proaspăta sa soție, Júlia Bányai, cu care se însurase cu puțin timp înainte să moară.¹⁶ Júlia provenea dintr-o familie săracă de muncitori din Transilvania și era călătoreasă într-un circ ambulant când, la vârsta de 24 de ani, s-a trezit văduvă.¹⁷ Ar fi putut continua să lucreze și să-și asigure astfel traiul, dar a decis să se alăture Revoluției și să lupte. Avea însă o problemă: Júlia era femeie, iar femeile nu aveau voie să se înroleze în armată. Așa că a luat actele soțului decedat, s-a îmbrăcat în hainele lui și a plecat pe front sub numele de Gyula. După cum avea să se arate, nu avea doar abilități

impresionante în luptă, dar era și foarte talentată la deghizări. Adevărata ei identitate a fost descoperită doar după ce a fost rănită și a trebuit să fie examinată de medici.¹⁸ Júlia își dovedise însă deja valoarea, iar trupele care luptau pentru independență aveau nevoie nu doar de bărbați dornici să sprijine cauza Revoluției, ci și de femei viteze, fie ele și deghizate în bărbați. I s-a permis, așadar, să rămână. De altfel, priceperea Júliei la disimulare a fost chiar răsplătită, ea fiind avansată la gradul de căpitan și trimisă în repetate rânduri în misiuni de spionaj. Îmbrăcată în haine de conductor, vânzător de săpun sau de dansatoare franceză, Júlia a spionat trupele inamice până la sfârșitul Revoluției.¹⁹ Ce noroc! În mod normal, femeile care participau la Revoluția maghiară erau omorâte rapid. La Cluj-Napoca, în Transilvania din România de astăzi, un grup de femei burgheze s-a oferit să lupte într-un batalion de recunoaștere – lucru pe care comisarul responsabil, László Csányi, l-a interzis pe loc prin decret:

„Sub nicio formă nu putem accepta ca femeile să poarte arme și să participe la operațiuni militare [...]. Femeile ar face mai bine să se ocupe cu activități specifice lor, mai potrivite puterilor și sexului lor femeiesc, cum ar fi cusutul, spălatul rufelor și îngrijirea bolnavilor.”²⁰

INFO: Ungaria făcea parte la acea vreme din Imperiul Austriac, care a existat, cu scurte întreruperi, între anii 1804 și 1867. Ulterior, a devenit parte a Imperiului Austro-Ungar, care s-a destrămat odată cu sfârșitul Primului Război Mondial, în 1918. Coroana habsburgică a ocupat și administrat un teritoriu imens, care cuprindea teritoriile următoarelor state de astăzi: Austria, Ungaria, Cehia, Slovacia, Slovenia, Croația, Bosnia și Herțegovina,

precum și părți din România, Muntenegru, Polonia, Ucraina, Italia și Serbia. În timp ce în restul Europei erau fondate națiuni, în cadrul monarhiei coexistau numeroase culturi și comunități lingvistice diferite. Cu toate că populația slavă era majoritară, nu avea dreptul la autonomie sau la participare la viața politică. În epoca naționalismului, această opresiune a dus la izbucnirea a numeroase conflicte, unele dintre acestea continuând și în prezent.

În ciuda interdicției, au mai fost și alte femei care s-au deghizat în bărbați pentru a se alătura luptătorilor pentru eliberare: Mária Nyáry, Janka Szentpáli, Appolonia Jagiellonian și Mária Csizmárovits sunt doar câteva dintre numele consemnate. Era însă foarte important ca măștile să nu cadă. Chiar și între camarazi de încredere, era limpede că, odată descoperită, o femeie ar fi fost redusă la identitatea ei de gen. Iar cum regulile nu erau nici uniforme, nici consecvente, deciziile se luau de la caz la caz: unele femei puteau rămâne în post atât timp cât reușeau să își mențină deghizarea; altele erau retrase din prima linie sau concediate fără drept de apel, iar unele erau chiar pedepsite cu închisoarea. Așa s-a întâmplat cu Maria Lebstück, care în 1848, la vârsta de 18 ani, și-a tăiat părul și și-a cumpărat o uniformă bărbătească din ultimii bani pe care îi mai avea.²¹ Maria era fiica unui negustor german și se născuse la Zagreb, în Croația de astăzi. La izbucnirea Revoluțiilor din 1848, ea a devenit „Karl” și a luptat în Ungaria în diferite legiuni, trupe de voluntari și cavalerie. Karl, adică Maria, a dat dovadă de un curaj extraordinar pe câmpul de luptă, fiind promovată(mă) mai întâi la gradul de locotenent, iar mai apoi chiar la cel de locotenent colonel.²²

Această imagine o înfățișează probabil pe Maria Lebstück în uniformă și cu decorațiile militare la guler.

Aventura s-a terminat însă atunci când Maria, care între timp se căsătorise, a rămas însărcinată.²³ Când s-a aflat că viteazul Karl era de fapt o femeie, Maria și soțul ei au fost luați prizonieri de război. El a murit după 20 de ani de detenție, iar Maria și fiul lor au fost deportați în Croația, de unde au putut asista la înfrângerea revoluționarilor. Poate că armata ar fi trebuit să accepte mai multe femei în rândurile sale! Anii 1848/1849 au marcat un important punct de cotitură în mare parte a Europei. La 50 de ani de la Revoluția Franceză, au erupt noi valuri revoluționare care au dus la confruntări armate și la răsturnarea multor monarhi în Franța, Italia, Boemia, Ungaria, Austria, Polonia și țările Confederației Germane – adică alianța „principilor suverani și a orașelor libere din Germania”²⁴ cu împăratul Austriei și regii Prusiei, Danemarcei și Țărilor de Jos. Industrializarea,

alături de consolidarea influenței politice a burgheziei, generase deja transformări profunde în peisajul politic și economic al multor țări – schimbări care aveau acum să erupă cu violență. Astfel, întinse regiuni din Europa de Est s-au ridicat pentru a-și câștiga independența față de Imperiul Austriac, în vreme ce statele Confederației Germane aspirau la unificare națională. Aceste mișcări revoluționare erau strâns legate de ceea ce contemporanii numeau „problema socială” – adică de inegalitățile tot mai accentuate generate de procesul industrializării.²⁵ Dacă, spre sfârșitul secolului al XIX-lea, Revoluția Industrială dusese inițial la o înflorire economică, sărăcia, foametea și mizeria s-au răspândit mai apoi rapid în rândurile proletariatului. Tranziția de la o societate agrară la una industrială a dus la supraaglomerarea orașelor, șomajul și penuria de locuințe fiind la ordinea zilei. Chiar și cine avea un loc de muncă era nevoit să trudească în condiții mizere pentru un salariu care abia îi ajungea să supraviețuiască. Multe dintre primele proteste și tulburări sociale au fost, prin urmare, acțiuni spontane ale muncitorilor. Printre altele, în mai multe orașe europene au avut loc așa-numite „revolte pentru pâine”, „revolte pentru cartofi” sau „revolte în piețe”.²⁶ Acestea au fost susținute în mare parte sau chiar conduse de femeile proletare, care nu mai reușeau să își hrănească familiile din cauza creșterii prețurilor și a lipsei alimentelor. De foame, din disperare și având convingerea că oricum nu mai aveau nimic de pierdut, protestarii au jefuit grânarele orașului, au organizat blocaje rutiere sau au demonstrat gălăgios în fața porților unor cetățeni influenți.²⁷ „În mulțimea furioasă se aflau și multe muieri”, a documentat, bunăoară, administrația orașului Heilbronn în rapoartele sale din martie 1848.²⁸

În lunile ce au urmat, spiritul revoluționar a cuprins mari părți din Europa. Oamenii au ridicat

baricade, au ocupat instituții politice, au protestat în stradă împotriva puterii, cerând libertate, democrație și autodeterminare națională. Indiferent că se aflau la Praga, Viena sau Berlin, Barcelona, Stockholm sau Veneția, femei și bărbați, muncitori și burghezi au luptat cot la cot pentru drepturile lor și pentru democrație. Au fost convocate adunări naționale, au avut loc prime alegeri și au fost relaxate restricțiile privind libertatea presei și a întrunirilor. Cu toate acestea, după o scurtă și entuziastă etapă inițială, implicarea muncitorilor și a femeilor a început să deranjeze (din nou!) mulți revoluționari. Aceștia nu doreau să fie egali în fața legii cu angajații, și nici cu soțiile lor – din punctul lor de vedere, dacă era să se schimbe ceva în societate, trebuia să fie în favoarea lor. Întrucât se aflau într-o poziție socială și economică mai puternică, revoluțiile naționale au evoluat rapid în această direcție. În parlamentele proaspăt alese se aflau în mare parte bărbați din burghezie, doar câțiva muncitori și absolut nicio femeie. Cu cât luptele se prelungeau și cu cât erau mai bine organizate, cu atât separarea pe clase și sexe devenea mai strictă, iar politica se făcea doar pentru bărbații burghezi, în ciuda faptului că toate aceste conflicte apăruseră tocmai din cauza problemelor din societate, care afectau în primul rând muncitorii! Clivajul revoluționar dintre burghezie și proletariat, precum și dintre bărbați și femei a continuat să se adâncească, născând fronturi inflexibile și învinși evidenți. Austria, de pildă, a impus în vara anului 1848 niște așa-numite „măsură de urgență”, prin care noul guvern a creat locuri de muncă. Ministrul muncii de la acea vreme era Ernst Schwarzer Edler von Heldenstamm, iar la ordinul său au fost puși la muncă 10 000 de bărbați, 8 000 de femei și câteva mii de copii.²⁹ Aceștia lucrau la săpat șanțuri și alte activități conexe câte 12 ore pe zi, în scopul extinderii rețelei de căi ferate. Pentru această muncă fizică deosebit de grea, adulții erau remunerați

cu 20 de creșteri, iar copiii, cu 15 creșteri – un salariu de mizerie, având în vedere că o masă caldă ajunsese să coste în jur de 16 creșteri.³⁰ Cu toate acestea, pe 19 august, ministrul muncii a scăzut salariul deja derizoriu al femeilor și copiilor cu câte cinci creșteri.³¹ Posibil să fi făcut acest lucru sperând că va fi acceptat fără obiecții – în fond, ce ar fi putut face câteva femei sărace și niște copii neputincioși împotriva deciziei unui politician supranumit „nobilul din neam de eroi”? Ei bine, aceștia au aruncat cât colo greblele și lopețile și au ieșit în stradă pentru a demonstra pentru condiții de muncă mai bune. Și nu doar atât: muncitoarele au fost sprijinite cu solidaritate de colegii lor de sex masculin, precum și de câteva sute de femei burgheze. Zi de zi, grupul de manifestanți a mărșăluit astfel prin parcul Prater din Viena, scandând zgomotos și revendicând condiții de muncă mai bune și salarii egale pentru femei. Presa era scandalizată: „Muierile, mai ales, se purtau ca niște furii. Garda a fost insultată în cel mai grosolan, scandalos și imoral mod cu putință.”³² În acest context, la data de 21 august 1848 a avut loc și prima manifestație oficială a femeilor din Austria, condusă de aristocrata Karoline von Perin, care a subliniat în discursurile sale importanța participării democratice a femeilor la viața publică: „La final, Perin a vorbit pe baricade despre demnitatea femeilor!”, anunța o revistă.³³ Cu toate acestea, cele patru zile de proteste susținute nu l-au făcut pe ministrul Schwarzer să revină asupra deciziei sale – ba chiar dimpotrivă: „Mai degrabă să fie împușcați 10 000 de muncitori decât să renunț la ceea ce am hotărât”³⁴, a afirmat el, confirmând reducerile salariale. Și așa s-a și întâmplat. Pe 23 august, Garda Națională, o organizație burgheză, menită să asigure „ordinea și siguranța” în timpul Revoluției, a recurs la arme, reprimând sângeros marșurile de protest. În așa-numita „Bătălie de la Prater”, 22 de persoane au fost ucise, iar 282, rănite. Dezbinarea din